

Rued Langgaard: *Forbarm dig!* (BVN 337)

Kritisk førsteudgave ved Ulrik Spang-Hanssen

Forord om værket

Forbarm dig! blev komponeret og renskrevet i Ribe den 22. september 1947. En substantiel del af stykket, nemlig takt 41-77, hentede Langgaard dog fra orgelpræludiet *Anden Juledag (Sct Stefans Dag!)*, komponeret 1942.

Kompositionens oprindelige titel var *Guds Vunder, Fantasi for gran [!] Orgel*. Til denne titel var knyttet et motto, som endnu figurerer i manuskriptet takt 5-16 som underlagt, men nu overstreget tekst: *Guds Vunder! Hvad vil gøre? Vil du græde? vil du slaas, vil du faste? Rive dig selv i Stykker, vil du drikke Eddike? Sluge Krokodiller? Det vil jeg"* (af Shakespeares *Hamlet*, 5. akt, scene 1 i Niels Møllers danske oversættelse, Kbh. 1901). Langgaard ændrede senere ikke blot titlen (og strøg undertitlen), men foretog også en mindre forkortelse og tilføjede en ny, alternativ slutning i c-mol. Disse ændringer er daterede, men må være foretaget mellem 1947 og 49.

Under titlen *Forbarm dig! (Klokker)* indgik kompositionen en overgang som det tredje stykke i en samling på fem orgelstykker med titlen *Pétition (Himmeldrift)*. Stykket var omgivet af *Øde Gader* (BVN 373), som i denne sammenhæng også betegnedes *Trærnes graadige Sukken*, og *Hjemad!* (BVN 267), der også var betegnet *Angelus*. Af første og femte stykke i denne suite kendes kun titlerne, hhv. *Nat (Rob. Schumann i Bonn)* og *Finål ("Vor Drift til Himlen" Brorson)*.

Forbarm dig! er Langgaards tredje orgelkomposition med denne titel (og betegnes derfor i værkfortegnelsen BVN som [III]). De to andre kompositioner indgår begge i større sammenhænge, nemlig som tredje sats i hhv. *Begravet i Helvede (Messis, 3. Aften)* (BVN 228c) og *In ténebras exteriores (Begravet i Helvede)* (BVN 334). I begge disse tilfælde refererer titlen til Lukas-evangeliets kapitel 16, vers 24 (lignelsen om den rige mand og Lazarus), men dette skriftsted nævnes ikke i forbindelse med nærværende komposition.

Kompositionen synes ikke at være blevet opført i Langgaards tid eller i det hele taget, før Ulrik Spang-Hanssens førsteindspilning blev udsendt primo 2002 (Classico CLASSCD 390).

© Bendt Viinholt Nielsen (2002)